

Postrzeganie zawodu pielęgniarki przez społeczeństwo z województwa małopolskiego

Perception of the nursing profession by the society of the Malopolska voivodeship

Maria Siwek¹, Izabela Chmiel², Katarzyna Dzierga³

¹Zakład Pielęgniarstwa Instytutu Ochrony Zdrowia Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Tarnowie

²Zakład Pielęgniarstwa Internistycznego i Środowiskowego Instytut Pielęgniarstwa i Położnictwa Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie

³Instytutu Pielęgniarstwa i Położnictwa Absolwentka Wydziału Nauk o Zdrowiu Uniwersytetu Jagiellońskiego Collegium Medicum w Krakowie

AUTOR DO KORESPONDENCJI:

Maria Siwek

Zakład Pielęgniarstwa, Instytut Ochrony Zdrowia

Wyższa Szkoła Zawodowa

ul. Mickiewicza 8, 33-100 Tarnów

E-mail: siwekmaria@interia.pl

STRESZCZENIE

Postrzeganie zawodu pielęgniarki przez społeczeństwo z województwa małopolskiego

Wstęp. Zawód pielęgniarki należy do grupy zawodów zaufania społecznego. Wybór pielęgniarstwa jako drogi życiowej niesie ze sobą wiele zobowiązań: do stałego podejmowania wysiłków na rzecz profesjonalnego pomagania, towarzyszenia chorym oraz ich rodzinom w zdrowiu i chorobie. Jak również zobowiązania do kształtowania właściwych postaw wobec zdrowia całego społeczeństwa oraz zobowiązania do rozwoju zawodowego i do wnoszenia wkładu w rozwój pielęgniarstwa jako dyscypliny naukowej. Zmiany jakie dokonały się na przestrzeni XX i XXI wieku: holistyczne spojrzenie na problemy pacjenta, rozwój pielęgniarstwa jako nauki, oraz zmieniające się oczekiwania społeczeństwa wobec pielęgniarek są podstawą do przeprowadzenia badań na temat postrzegania zawodu pielęgniarki przez społeczeństwo z województwa małopolskiego.

Cel pracy. Celem pracy było poznanie opinii społeczeństwa z województwa małopolskiego na temat zawodu pielęgniarki.

Material i metody. Badania przeprowadzone wśród 135 osób będących mieszkańcami województwa małopolskiego. Zastosowano metodę sondażu diagnostycznego przy pomocy autorskiej wersji kwestionariusza ankiety liczącego 32 pytania. W opracowaniu wyników wykorzystano tabelę Excel.

Wyniki. W badaniach wzięło udział 70 kobiet i 65 mężczyzn. Najwięcej badanych 46% (n=62) było w przedziale wiekowym 18-30 lat, w przedziale 60 i więcej lat było 28% (n=39). Większość badanych 69% (n=93) uważa, że pielęgniarstwo jest zawodem o charakterze opiekuńczym, jest przedmiotem wykładanym w szkole pielęgniarstwa i dyscypliną naukową. Aż 86% (n=116) badanych uważa, że istotą pracy pielęgniarek jest profesjonalne pomaganie i towarzyszenie pacjentowi w zdrowiu i chorobie, 78% (n=105) respondentów uważa, że najważniejszą cechą charakteru współczesnej pielęgniarki jest opiekuńczość, 67% (n=90) badanych oczekuje od pielęgniarki doświadczenia. Według 78% (n=105) badanych zaletą pielęgniarek jest wysoki poziom wiedzy, a 38% (n=51) uważa, że wadą pielęgniarek w relacji pacjent – pielęgniarka jest brak uprzejmości. W hierarchii ważności wśród 10 różnych wymienionych zawodów, zawód pielęgniarki badani umieszczają na drugiej pozycji, zaraz za zawodem lekarza, 73% (n=99) lubi pielęgniarki za opiekę.

Wnioski. Z przeprowadzonych badań wynika, że społeczeństwo oczekuje od pielęgniarek profesjonalnego pomagania i towarzyszenia, że najważniejsze jest dla niech pielęgnowanie. Badani cenią pielęgniarki za wysoki poziom wiedzy, opiekuńczość, doświadczenie, wszechstronność i profesjonalizm.

Słowa kluczowe: pielęgniarstwo, pielęgnowanie, postrzeganie zawodu

ABSTRACT

Perception of the nursing profession by the society of the Malopolska voivodeship

Introduction. The profession of a nurse belongs to the group of professions of public trust. The choice of nursing as a path of life results in numerous obligations: the one to make continuous efforts in order to provide professional assistance and accompany the patients and their families in health and illness, the one to develop proper attitude towards the health of the whole society as well as the one to continue professional development and contribute to the progress of nursing as a scientific discipline. The changes that took place over the 20th and the 21st centuries, such as a holistic view of the patient's problems, development of the nursing as a science and changing

expectations of the society towards nurses, constitute the foundation to carry out the research concerning the perception of the nursing profession by the society of the Malopolska voivodeship.

Aim. The objective of the work was to get to know the opinions of the society of the Malopolska voivodeship related to the profession of the nurse.

Material and methods. The research was conducted among 135 people who are residents of the Malopolska voivodeship. The diagnostic poll method using the author's version of the survey questionnaire consisting of 32 questions was applied. The analysis was performed with the use of the Excel table removing the N number and %.

Results. Seventy women and 65 men participated in the research. The highest number of the participants - 46% (n=62) were at the age of 18-30, the age bracket of 60 and more included 28% of the respondents (n=39). The majority of the respondents - 69% (n=93) think that nursing is the caring profession as well as it is a subject taught at the nursing school and a scientific discipline. As many as 86% of the respondents (n=116) believe that the essence of the nursing occupation is professional assistance and accompanying the patient in health and illness, 78% of the respondents (n=105) think the most significant feature of the contemporary nurse's character is protectiveness, 67% of the respondents (n=90) expect the nurse to be experienced. According to 78% of the respondents (n=105) the advantage of the nurses is a high level of knowledge and 38% (n=51) reckon that the drawback of nurses in relation of a patient and a nurse is the lack of politeness. In the hierarchy of importance, among 10 various listed occupations, the respondents place the profession of the nurse on the second position, right behind the profession of a physician, 73% of the respondents (n=99) like nurses for the care.

Conclusions. The conducted research shows that the society expects nurses to provide professional assistance and company as well as nursing is the most important for it. The respondents appreciate nurses for the high level of knowledge, protectiveness, experience, comprehensiveness and professionalism.

Key words: nurse, nursing, care, perception of the profession

WPROWADZENIE

Najstarszą oznaką aktywności człowieka jest pielęgnowanie [1]. Termin ten doczekał się wielu interpretacji. Na przykład, według Międzynarodowej Rady Pielęgniarek (MRP) pielęgnowanie to „pomaganie człowiekowi zdrowemu lub choremu (grupie ludzi) w wykonywaniu czynności znaczących dla utrzymania zdrowia lub jego odzyskania (także dla zapewnienia spokojnej śmierci), które mógłby on wykonać sam, gdyby miał potrzebną do tego siłę, wiedzę. Świadczenie tej pomocy winno jak najszybciej doprowadzić do usamodzielnienia człowieka” [2].

Istnieje też wiele różnych definicji pielęgniarstwa, które wraz z jego rozwojem i zmianami socjoekonomicznymi nabierały różnego znaczenia. Według Florencji Nightingale pielęgniarstwo to zapewnienie człowiekowi, przy jego jak najmniejszym zaangażowaniu, takich warunków środowiska, jakie są niezbędne do tego, aby natura nie napotykała przeszkód w zapewnieniu zdrowia pacjentowi [3]. Dla Dorothy Orem „pielęgniarstwo jest służbą społeczną, gdyż oznacza troszczenie się o tych, którzy nie są w stanie zapewnić sobie samoopieki. Jest też sztuką wymagającą opanowania określonej wiedzy i umiejętności (...) Pielęgniarstwo jest również odrębną dziedziną wiedzy i dyscypliną praktyczną” [3].

Przytoczona przez Bogusza (1991) w Encyklopedii dla Pielęgniarek definicja MRP mówi, że „Pielęgniarka to osoba, która posiada wykształcenie pielęgniarskie w zakresie podstawowym oraz uprawnienia do wykonywania praktyki zawodowej w swoim kraju (...) [4]. Natomiast Ustawa o zawodach pielęgniarki i położnej z 1996 roku określa, że „wykonywanie zawodu pielęgniarki polega na udzielaniu przez osobę posiadającą wymagane kwalifikacje, potwierdzone odpowiednimi dokumentami, świadczeń zdrowotnych, a w szczególności świadczeń pielęgnacyjnych, zapobiegawczych, diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych oraz z zakresu promocji zdrowia” [5].

Historia pielęgniarstwa dostarcza wiele przykładów wzorów osobowych w pielęgniarstwie. Dzięki nim nastąpiła zmiana w mentalności społecznej. Przestano kojarzyć pielęgniarki z czepkiem pielęgniarskim, a zaczęto postrzegać jako profesjonalistki. Do osób tych bezsprzecznie można zaliczyć Stanisławę Leszczyńską, Alinę Rumun, Annę Rydlównę oraz Hannę Chrzanowską.

Pielęgniarki powinny posiadać odpowiednie kwalifikacje i kompetencje. Według Ciechaniewicz (2008) kwalifikacjami zawodowymi nazywamy „układ wiadomości, umiejętności i postaw koniecznych do wykonywania zadań zawodowych”. Poziom oferowanych kwalifikacji warunkowany jest wykształceniem, posiadaną wiedzą i doświadczeniem oraz cechami charakteru. Natomiast kompetencjami nazywamy „zakres uprawnień i pełnomocnictw nadany do podejmowania działań” [3]. Cechami charakterystycznymi posiadanymi przez pielęgniarkę kompetencjami są: profesjonalne pielęgnowanie, wysoka jakość usług, podejmowanie jak najlepszych decyzji na temat opieki nad pacjentem oraz organizowanie jej, współpraca z pacjentem oraz zespołem terapeutycznym [6,7].

Zarówno kwalifikacje i kompetencje pielęgniarki są uregulowane prawnie. Pochodząca z 1996 roku Ustawa o Zawodach Pielęgniarki i Położnej podkreśla, że pielęgniarstwo jest samodzielnym zawodem, że jego istotą jest wykonywanie świadczeń zdrowotnych zawartych w kwalifikacjach i kompetencjach pielęgniarki potwierdzonych odpowiednimi dokumentami [8].

Pielęgniarstwo należy do listy zawodów odznaczających się odpowiednimi cechami psychofizycznymi. Według Standardów Kwalifikacji Zawodowych podstawowymi predyspozycjami w pracy pielęgniarki są: spostrzegawczość, zdolność logicznego myślenia, odpowiedzialność i komunikatywność [9].

Zgodnie z modelem sylwetki zawodowej pielęgniarki XXI wieku (WHO, 1999) współczesną pielęgniarkę powinny charakteryzować następujące cechy: profesjonalizm

zawodowy, dążenie do kształcenia ustawicznego, elastyczność wobec zmian otoczenia, umiejętność podejmowania decyzji, wyrażania własnej opinii, formułowania wniosków, komunikowanie się z otoczeniem oraz umiejętność pracy w zespole interdyscyplinarnym [10,11].

Mówiąc o zawodzie pielęgniarki należy rozróżnić role i funkcje zawodowe. Według Encyklopedii dla Pielęgniarek z 1991 roku rola zawodowa jest to „zespół zachowań jednostki, wyznaczony przez jej pozycję społeczną, zgodny ze zobiektywizowanym (społecznie utrwalonym) systemem norm (nakazy, zakazy) obowiązujących daną grupę zawodową (...)” [4]. Z kolei Wrońska za rolę uważa „zewnętrzne nakazy i oczekiwania w odniesieniu do zachowania osób pełniących rolę, ale też rzeczywiste sposoby zachowania tych osób” [12]. Na rolę zawodową pielęgniarki składa się szereg czynników warunkujących wykonywanie określonych zadań i wynikających z nich czynności, które pielęgniarka wykonuje w stosunku do odbiorcy jej działań, czyli pacjenta [13].

W ostatnich latach do czynników mających wpływ na zmianę postrzegania zawodu pielęgniarek zalicza się: zmiany w systemie kształcenia pielęgniarek, autonomię zawodu, nowe podejście do zdrowia i choroby, uczynienie pacjenta współodpowiedzialnym za zdrowie swoje i innych osób, uczynienie z pielęgniarstwa dyscypliny naukowej [14].

Aby pielęgniarka mogła w pełni realizować zadania wynikające z procesu pielęgnowania i leczenia musi znać i wypełniać funkcje zawodowe. Światowa Organizacja Zdrowia wyróżnia następujące funkcje: opiekuńczą, edukacyjną, organizacyjną i naukowo badawczą [15]. Według Ciechaniewicz funkcje zawodowe pielęgniarek dzielimy na te realizowane na rzecz podmiotu oraz te, które odpowiadają za własny rozwój pielęgniarki [16].

Sprawowanie funkcji zawodowych wiąże się z okazywaniem współczucia cierpiącym oraz zainteresowaniem i pomaganiem. Według Poznańskiej, podstawowym zadaniem i obowiązkiem personelu medycznego jest działanie dla dobra chorego człowieka poprzez okazywanie mu życzliwości, nieszkodzenie oraz postrzeganie zasad autonomii pacjenta czyli poszanowania jego woli [17]. Dla Osińskiej najważniejszym zadaniem pielęgniarstwa jest „opiekuńcza troskliwość jako dbałość o kogoś, wrażliwość na ból i cierpienie, ciągłe poszukiwanie i odkrywanie nowych lepszych rozwiązań dla osób oczekujących pomocy, rozpoznawanie indywidualnych i złożonych potrzeb każdego chorego oraz chronienie ludzkiej godności i człowieczeństwa” [18].

CEL PRACY

Celem pracy było poznanie opinii społeczeństwa z województwa małopolskiego na temat zawodu pielęgniarki.

MATERIAŁ I METODYKA

W badaniu przeprowadzonym od sierpnia do października 2010 r. wzięło udział 135 mieszkańców województwa małopolskiego. Badanych podzielono na trzy grupy. Grupa I- to osoby mieszkające w Krakowie, grupa II- osoby mieszkające w Tarnowie i grupa III to mieszkańcy wsi Dobczyce. W każdej z wyżej wymienionych grup było 45

osób, w tym 15 emerytów, 15 osób czynnych zawodowo oraz 15 studentów. Kryterium doboru do badań była przynależność do jednej z wyżej wymienionych grup społeczno-zawodowych oraz wyrażenie zgody uczestnika na udział w badaniach.

W badaniu zastosowano metodę sondażu diagnostycznego przy użyciu autorskiej wersji kwestionariusza wywiadu. Zastosowana anonimowa anketa oprócz pytań o dane demograficzne zawierała także 9 pytań dotyczących wiedzy społeczeństwa na temat zawodu pielęgniarki oraz 12 pytań dotyczących postrzegania zawodu pielęgniarki przez społeczeństwo. Udzielanie odpowiedzi polegało na wyborze i zaznaczeniu jednej lub kilku odpowiedzi spośród przedstawionych propozycji, dokończeniu zdań lub przedstawieniu własnego rozumienia zagadnienia. Na pytania częściowe dopuszczano tylko jedną z trzech odpowiedzi: tak, nie, nie wiem. Przy analizie danych uwzględniono, że ankietowani wielokrotnie zakreślali kilka odpowiedzi na jedno pytanie, w związku z tym odpowiedzi nie sumują się do 100%. Wyniki opracowano z wykorzystaniem tabeli Excel.

Charakterystyka grupy badawczej

Z pośród 135 osób objętych badaniami 52% (n=70) badanych stanowiły kobiety, a pozostałe 48% (n=65) badanych to mężczyźni. Najliczniejszą grupą wiekową 46% (n=62) badanych stanowiły osoby w wieku 18-30 lat, najmniej 5% (n=6) badanych to osoby w wieku 41-50 lat, Grupę 45% (n=61) stanowiły osoby stanu wolnego, w związku małżeńskim pozostawało 55 41% (n=55) badanych. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby mieszkające z rodziną 63% (n=85) badanych, samotnie i na stacji mieszkało 17% (n=23) respondentów. W badanej populacji było 60% (n=78) osób z wykształceniem średnim. Osoby z wykształceniem zawodowym stanowiły 18% (n=26) badanych. Na utrzymaniu rodziny pozostawało 32% (n=43) badanych. Źródłem utrzymania dla 23% (n=32) badanych była praca zarobkowa lub emerytura. Charakterystykę badanej grupy przedstawia tabela 1.

Tab. 1. Charakterystyka badanej grupy

Lp.	Analizowane zmienne		K		M		Łącznie	
			N	%	N	%	N	%
1	Płeć		70	52	65	48	135	100
2	wiek	a) 18-30	31	23	31	23	62	46
		b) 31-40	6	4	7	5	13	10
		c) 41-50	2	2	4	3	6	5
		d) 51-60	10	7	5	4	15	11
		e) 61 i więcej	21	16	18	13	39	28
	OGÓŁEM		70	52	65	48	135	100
3	stan cywilny	a) panna/kawaler	30	22	31	23	61	45
		b) mężatka/żonaty	27	20	28	21	55	41
		c) wdowa/wdowiec	13	10	5	4	18	13
		d) separacja/rozwód	0	0	1	1	1	1
	OGÓŁEM		70	52	65	48	135	100
4	mieszkam z:	a) rodziną	46	34	39	29	85	63
		b) samotnie	10	7	13	10	23	17
		c) w akademiku	1	1	3	2	4	3
		d) na stacji	13	10	10	7	23	17
	OGÓŁEM		70	52	65	48	135	100

5	wykształcenie	a) podstawowe	7	5	3	2	10	7
		b) zawodowe	13	10	13	10	26	19
		c) średnie	43	33	35	26	78	58
		d) wyższe	7	5	14	10	21	16
	OGÓŁEM		70	52	65	48	135	100
6	źródło utrzymania	a) praca zawodowa	12	9	20	15	32	24
		b) na utrzymaniu rodziny	29	21	14	10	43	31
		c) renta	11	8	5	4	16	12
		d) emerytura	17	13	15	11	32	24
		e) zasiłek	1	1	3	2	4	3
		f) praca zarobkowa	6	4	5	4	11	8
		g) stypendium	1	1	7	5	8	6
OGÓŁEM		77	57	69	51	146*	108*	

K – kobiety, M – mężczyźni

* – odpowiedzi nie sumują się do 100%, badani mogli wybierać kilka odpowiedzi

WYNIKI BADAŃ

Opinia badanych na temat zawodu pielęgniarki

Na pytanie, w którym okresie historycznym pojawił się zawód pielęgniarki, najczęściej bo 37% (n=50) badanych uważa, że w starożytności, najmniej bo 10% (n=13) badanych uważa, że w okresie renesansu.

Wśród badanych, aż 42% (n=57) uważa, że prekursorami pielęgniarstwa były członkinie stowarzyszeń religijnych, najmniej, bo 5% (n=7) badanych wskazało członkinie stowarzyszeń świeckich.

Na pytanie, które z zaproponowanych osób: Leszczyńska, Rumun, Rydlówna, Chrzanowska, zasłynęły z ratowania nowonarodzonych dzieci w niemieckim obozie zagłady w Oświęcimiu, najczęściej bo 45% (n=61) badanych wskazało na Stanisławę Leszczyńską, odpowiedzi „nie wiem” udzieliło 4% (n=6) badanych.

Spośród czterech zaproponowanych definicji pielęgniarstwa, 69% (n=93) badanych uważa, że tą, która go najtrafniej charakteryzuje jest definicja w której „pielęgniarstwo to zawód o charakterze opiekuńczym, przedmiot wykładany w szkole pielęgniarstwa i dyscyplina naukowa”. Dla 31% (n=42) badanych pielęgniarstwo to „zawód o charakterze opiekuńczym”.

Spośród zaproponowanych wyrazów tj.: pomaganie, asystowanie, pomaganie i towarzyszenie, profesjonalne pomaganie i towarzyszenie, badani wybierali te, które najtrafniej charakteryzują zawód pielęgniarstwa. Najczęściej, bo 86% (n=116) respondentów uważa, że istotą pracy pielęgniarek jest profesjonalne pomaganie i towarzyszenie. Dla 6% (n=8) badanych istotą pracy pielęgniarek jest pomaganie i towarzyszenie.

67% badanych (n=90) uważa, że pielęgniarki mają wykształcenie licencjackie. Natomiast 26% (n=35) osób uważa, że pielęgniarki posiadają wykształcenie średnie, 7% (n=10) badanych sądzi, że pielęgniarki posiadają wykształcenie magisterskie.

Na pytanie jakie tytuły naukowe posiada współczesna pielęgniarka, najczęściej, bo 59% (n=80) badanych uważa, że tytuł magistra, najmniej, bo 1% (n=1) osoba uważa, że pielęgniarka posiada tytuł docenta.

Zapytano respondentów o dokumenty regulujące pracę pielęgniarek. Wśród propozycji takich dokumentów po-

dano: Kodeks Etyki Zawodowej Pielęgniarki i Położnej, Ustawę o Zawodzie Pielęgniarki i Położnej, Ustawę o Samorządzie Pielęgniarki i Położnej, Rozporządzenie w Sprawie Odpowiedzialności Zawodowej. Wśród badanych 83% (n=112) uważa, że takim dokumentem jest „Kodeks Etyki Zawodowej Pielęgniarki i Położnej”. Najmniej badanych bo 51% (n=69) uważa, że pielęgniarki podlegają „Ustawie o Zawodzie Pielęgniarki i Położnej”.

Badano wiedzę respondentów na temat odpowiedzialności jakiej podlega pielęgniarka w Polsce, proponując wybór spośród różnych rodzajów odpowiedzialności: prawnej, moralnej, karnej, cywilnej, materialnej i zawodowej. Na każde z pytań badani mogli odpowiedzieć: „tak”, „nie” lub „nie wiem”. Wśród badanych najwięcej odpowiedzi potwierdzających 31% (n=42) uzyskała „odpowiedzialność prawną”. Natomiast 21% (n=29) respondentów uważa, że pielęgniarka nie ponosi „odpowiedzialności materialnej”. Wśród badanych 61% (n=83) uważa, że pielęgniarka podlega wszystkim wymienionym rodzajom odpowiedzialności.

Badanym przedstawiono listę dziewięciu różnych zadań pielęgniarki tj.: edukacja chorego, świadczenie opieki i zarządzanie nią, opiekuńczość, promowanie zdrowia, rozpoznawanie, planowanie i rozwiązywanie problemów zdrowotnych chorego, wykonywanie badań służących ocenie stanu pacjenta, podnoszenie swoich kwalifikacji, dokumentowanie swoich działań. Zadaniem badanych było wskazanie, które z tych działań należą a które nie należą do zadań pielęgniarki. Według 96% (n=129) badanych do zadań pielęgniarki należy pomaganie pacjentowi. Natomiast 36% (n=51) badanych uważa, że do zadań pielęgniarki nie należy edukacja chorego, a dla 36% (n=48) badanych dokumentowanie swoich działań także nie należy do działań pielęgniarki.

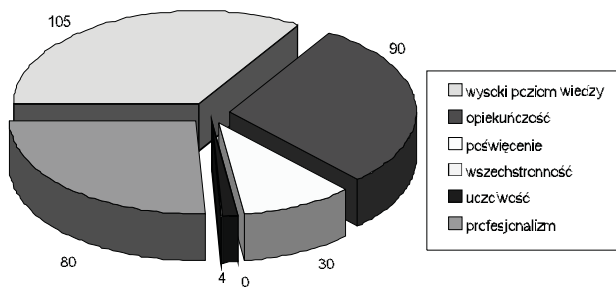
Spośród trzynastu propozycji określających cechy charakteru, tj.: opiekuńczość, troskliwość, zrozumienie pacjenta, wytrzymałość psychiczna, uśmiech, profesjonalizm, szacunek, zaufanie, dyspozycyjność, inteligencja, wytrzymałość fizyczna, podnoszenie swoich kwalifikacji, empatia, respondenci wybierali najważniejsze cechy charakteryzujące współczesną pielęgniarkę. Najczęściej, bo 78% (n=105) badanych uważa, że najważniejszą cechą jest opiekuńczość. Wśród badanych 33% (n=45) uważa, że najmniej wymaganą cechą jest empatia.

Zaproponowano badanym, aby spośród sześciu wymienionych cech tj.: wysoki poziom wiedzy, doświadczenie, stałe podnoszenie kwalifikacji, samodzielność w działaniu, realizacja zleceń lekarskich i ustalonego przez lekarza programu terapeutycznego, wsparcie, wybrali te, których oczekują od pielęgniarki.

Większość badanych 67% (n=90) wybrała doświadczenie. Najmniej, bo 39% (n=52) uważa, że pielęgniarki powinny stale podnosić swoje kwalifikacje. Żaden z badanych nie zaproponował swoich oczekiwań.

Zapytano badanych jakie zalety posiadają współczesne pielęgniarki. Respondenci wymienili tj.: wysoki poziom wiedzy, opiekuńczość, poświęcenie, wszechstronność, profesjonalizm i uczciwość. Największa ilość badanych, bo 78% (n=105) uważa, że taką zaletą jest wysoki poziom wiedzy. Najmniej, bo 3% (n=4) osoby uznało, że taką zaletą

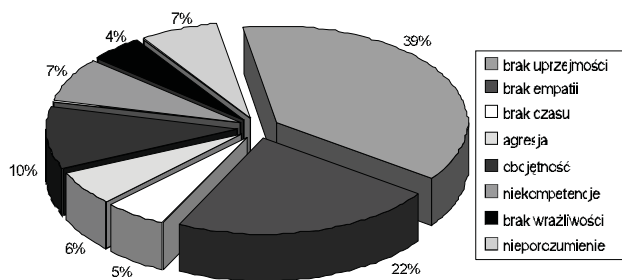
jest uczciwość. Zalety współczesnych pielęgniarek przedstawia rycina 1.

* podano w liczbach „N” – badani mogli udzielić więcej niż 1 odpowiedź, dlatego liczba „N” nie równa się 135

■ Ryc. 1. Zalety współczesnych pielęgniarek według badanych

Wśród wad w relacji pacjent – pielęgniarka respondenci wymienili: brak uprzejmości, brak empatii, brak czasu, agresja, obojętność, niekompetencja, brak wrażliwości, niezrozumienie. Najczęściej wskazywaną wadą w relacji pacjent – pielęgniarka był brak uprzejmości 39% (n=51) badanych. Najrzadziej wskazywano na brak wrażliwości 4% (n=6) badanych. Wady współczesnych pielęgniarek przedstawia rycina 2.

■ Ryc. 2. Wady pielęgniarek w opinii badanych

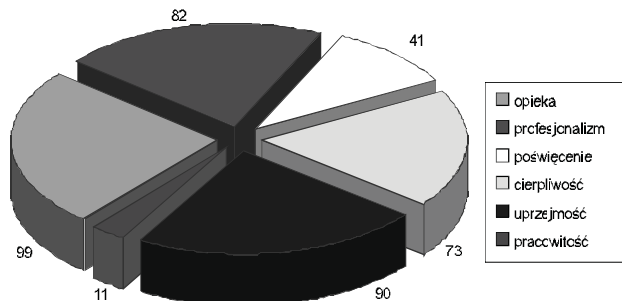
Na pytanie, co powinna zmienić w swoim postępowaniu pielęgniarka, spośród trzech zaproponowanych odpowiedzi: sposób ubierania, sposób komunikowania, podejście do pacjenta, 79% (n=107) badanych uważa, że współczesne pielęgniarki powinny zmienić podejście do pacjenta. Najmniej 7% (n=10) badanych uważa, że pielęgniarki powinny zmienić sposób ubierania.

Zadaniem badanych było podanie cech, za które cenią pielęgniarkę. Respondenci wymienili: opiekę, profesjonalizm, poświęcenie, cierpliwość, uprzejmość, pracowitość. Zdecydowana większość 83% (n=99) badanych stwierdziła, że lubi pielęgniarkę za opiekę. Najmniej, bo 8% (n=11) badanych ceni pielęgniarkę za pracowitość. Cechy, za które badani cenią pielęgniarkę przedstawia rycina 3.

Wśród badanych powodem negatywnego oceniania pielęgniarki przez respondentów było: brak uprzejmości, brak punktualności, nieumiejętność współpracy w grupie, zarozumiałość. Wśród badanych 30% (n=40) uważa, że pielęgniarki są nieuprzejme, najmniej, bo 2% (n=3) twierdzi, że pielęgniarki są zarozumiałe.

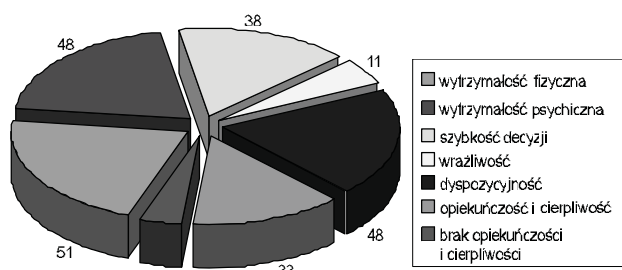
Zapytano respondentów, czy mężczyzna może być dobrym pielęgniarem. Według badanych mężczyzna może być dobrym pielęgniarem, gdyż wyróżnia go wytrzymałość fizyczna i psychiczna, szybkość podejmowania de-

cyzji, wrażliwość, dyspozycyjność, opiekuńczość i cierpliwość. Najwięcej badanych 38% (n=51) uznało, że mężczyzna może być dobrym pielęgniarem, bo jest wytrzymały fizycznie. Według 7% (n=9) badanych, mężczyźni nie mogą być pielęgniarami, ponieważ cechuje ich brak opiekuńczości i cierpliwości, 33% (n=44) badanych nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie. Opinię badanych na temat zawodu pielęgniarskiego przedstawia rycina 4.

* podano w liczbach „N” – badani mogli udzielić więcej niż 1 odpowiedź, dlatego liczba „N” nie równa się 135

■ Ryc. 3. Cechy za które badani cenią pielęgniarki

* podano w liczbie „N” – badani mogli udzielić więcej niż 1 odpowiedź, dlatego liczba „N” nie równa się 135

■ Ryc. 4. Opinia badanych na temat zawodu pielęgniarskiego

Badani najchętniej widzieliby pielęgniarskiego zatrudnionego w szpitalu, hospicjum, w szkole, w zakładzie psychiatrycznym, w ratownictwie, w domu pomocy społecznej (DPS), ośrodkach zdrowia.

Wśród respondentów 49% (n=66) osób uważa, że pielęgniarki najlepiej sprawdziliby się w pracy w szpitalu, najmniej, bo 4% (n=6) badanych widzi pielęgniarki w zakładach psychiatrycznych. Według 21% (n=29) badanych pielęgniarki mogłyby pracować w każdej placówce medycznej.

Zaproponowano badanym ustalenie hierarchii ważności społecznej (od I – najważniejszy do X) wśród następujących 10 zawodów: pielęgniarka, lekarz, nauczyciel, policjant, adwokat, urzędnik, architekt, elektryk, parlamentarzysta, artysta. Według 34% (n=46) badanych zawód pielęgniarki znajduje się na II miejscu, zaraz po zawodzie lekarza.

■ DYSKUSJA

Ostatnie lata przyniosły wiele zmian w podejściu do roli i zadań, oraz oczekiwani i postrzegania zawodu pielęgniarki. Zagadnienia te stały się przedmiotem licznych badań w Polsce [19, 20, 21, 22, 23, 24, 25] a także, jak podaje Gotlib i Łabęda (2008) również na świecie [23].

Przeprowadzone dotąd badania obejmowały różnej wielkości grupy od 80 do 1100 osób, w wieku od 18 do 65 i więcej lat. Badaniami objęto mieszkańców miast i wsi: studentów, osób czynnych zawodowo, rencistów i emerytów [19, 20, 21, 22, 23, 24, 25]. W przeprowadzonych badaniach własnych brało udział 135 osób należących do podobnych grup wiekowych jak wyżej wymienione, a metodą badawczą był sondaż diagnostyczny z wykorzystaniem autorskiego wywiadu, podobnie jak w badaniach innych autorów [19, 21, 22, 23, 24, 25]. Wyjątek stanowiły badania przeprowadzone przez Malik i wsp. (2009), gdzie zastosowano metodę sędziów kompetentnych na podstawie zebranych materiałów empirycznych [20].

Badania własne dowiodły, że zawód pielęgniarki cieszy się wśród społeczeństwa województwa małopolskiego pozytywną opinią. Według badanych pielęgniarka postrzegana jest jako osoba uprzejma i miła. Podobne wyniki uzyskali inni autorzy [19, 20, 21, 24, 25, 26]. W opinii badanych osób pielęgniarki są profesjonalistkami. Na ich profesjonalizm składa się przede wszystkim wysoki poziom wiedzy i umiejętności, doświadczenie, samodzielność, co potwierdzają wyniki badania przeprowadzonego przez Kądalską i wsp. (2006) oraz Palucha i Strzeleckiego (2008) [24, 25]. Badania przeprowadzone przez Malik (2009) wśród studentów medycyny dowodzą, że polska pielęgniarka jest niedoceniana, a jej rola zawodowa bagatelizowana. Badani sądzą, że tylko właściwa pozycja w zespole terapeutycznym pozwoliłaby pielęgniarkom być profesjonalistkami w swoim zawodzie [20].

Spośród wymienionych kilku zawodów, badani wybrali, że zawód pielęgniarki znajduje się na drugim miejscu, po zawodzie lekarza. Innego zdania jest Gotlib, która przedstawiła wyniki badań prowadzonych przez CBOS, według których zawód pielęgniarki w Polsce wykazuje się większą rzetelnością niż zawód lekarza. Według tych samych badań pielęgniarka jest nisko opłacanym zawodem, kojarzącym się z ofiarnością, co jest w opinii społecznej pozytywnie odbierane [21].

Z badań własnych wynika, że pielęgniarstwem mogą zajmować się także mężczyźni, takiej odpowiedzi udzieliło ponad połowa badanych. Badani uważają, że mężczyźni mogą być dobrymi pielęgniarzami, gdyż cechuje ich wytrzymałość fizyczna oraz psychiczna. W opinii badanych przeciwwskazaniami do wykonywania zawodu pielęgniarki przez mężczyzn jest brak cierpliwości oraz brak opiekuńczości. Podobne wyniki uzyskali Kapła i Rucki (2008), którzy przeprowadzili swoje badania wśród mężczyzn wykonujących zawód pielęgniarzy. Sami pielęgniarze uważają wybór swojego zawodu za słuszny, że cieszą się pozytywną opinią wśród współpracowników oraz pacjentów [22]. Inne wyniki osiągnęła Gotlib (2008) przeprowadzająca badania wśród studentów Akademii Medycznej. W opinii badanych studentów zawód pielęgniarki jest sfeminizowany. Według nich trudno jest pozbyć się stereotypu pielęgniarki-kobiety. Badani studenci uważają, że mężczyźni mogą być dobrymi pielęgniarzami, a cechami potrzebnymi w tym zawodzie są przede wszystkim sympatia do ludzi, cierpliwość i chęć pomocy [23].

WNIOSKI

1. Badana grupa ma małą świadomość funkcji i zadań, jakie mają do spełnienia współczesne pielęgniarki, więc

kszość 86% (n=116) respondentów uważa, że istotą pracy pielęgniarki jest profesjonalne pomaganie i towarzyszenie.

2. Do największych zalet pielęgniarek badani zaliczyli wysoki poziom wiedzy, opiekuńczość, doświadczenie, wszechstronność, profesjonalizm zaś największymi wadami współczesnych pielęgniarek w opinii badanych jest brak uprzejmości, brak empatii, brak czasu, agresja oraz obojętność.
3. Badane osoby chętnie widzą mężczyzn w zawodzie pielęgniarstwie, cenią pielęgniarzy za ich wytrzymałość fizyczną i psychiczną.

PIŚMIENNICTWO

1. Krajewska-Kula E. Postrzeganie pacjenta na przestrzeni wieków. [w:] Pacjent przedmiotem troski zespołu terapeutycznego, red. Krajewska-Kula E, Sierakowska M, Lewko J i wsp. Białystok: 2005, s. 13.
2. Górąjek-Józwiak J. Działalność praktyczna w pielęgniarstwie. [w:] Pielęgniarstwo Cwiczenia. Ciechaniewicz W, red. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 2004, s. 44, 115-125.
3. Ślusarska B, Zarzycka D, Zahradniczek K. Podstawy pielęgniarstwa. Tom I. Lublin: Wydawnictwo Czelej; 2008, s. 125, 141, 325, 331-332.
4. Bogusz J. Encyklopedia dla Pielęgniarek. Wyd. III. Warszawa: Państwowy Zakład Wydawnictw Lekarskich; 1991, s. 357, 360-365, 585.
5. Ustawa z dnia 15 lipca 1996 roku o zawodach pielęgniarki i położnej (Dz.U. 01.57.6020).
6. Putko A. Czynniki wpływające na wybór moralny w związku z opieką pielęgniarstwą. [w:] Pacjent-pielęgniarka. Rzewuska I, red. Warszawa: Instytut Wydawniczy Związków Zawodowych; 1987, s. 82-95.
7. Kodeks Etyki Zawodowej Pielęgniarki i Położnej z dnia 9 grudnia 2003 roku. <http://www.izbapiel.org.pl> [Data cytowania 7.05. 2011].
8. Kieczyńska K. Kompetencje polskiej pielęgniarki. Magazyn Pielęgniarki i Położnej. 2010; 11:10-11.
9. Standardy Kwalifikacji Zawodowych. [Data cytowania 7.05. 2011]. <http://www.kwalifikacje.praca.gov.pl>
10. Wrońska I, Krajewska-Kula E. Wybrane zagadnienia z pielęgniarstwa europejskiego. Lublin: Wydawnictwo Czelej; 2007, s. 9.
11. Cieślak P. Personel medyczny w oczach pacjentów. Służba Zdrowia. 2002; 5-8: 15.
12. Wrońska I. Rola społeczno- zawodowa pielęgniarek. Warszawa: CEM, 1997, s. 13-19.
13. Jankowiak B., Krajewska-Kula E., Bartoszewicz A. i wsp. Przygotowanie pielęgniarek do wykonywania funkcji zawodowych. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2003; 5: 42-46.
14. Poznańska S. Pielęgniarka i pielęgnowanie w opiece nad zdrowiem. [w:] Wprowadzenie do pielęgniarstwa. Zahradniczek K, red. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 1995, s. 34-39.
15. Zahradniczek K. Funkcje zawodowe i standardy pracy pielęgniarek. Magazyn Pielęgniarki i Położnej. 2002; 2: 37-38.
16. Ciechaniewicz W. Funkcje zawodowe pielęgniarek. Pielęgniarstwo 2000. 1997, 1998; 2:6.
17. Poznańska S. Pielęgniarka w opiece nad zdrowiem. [w:] Zahradniczek K, red. Pielęgniarstwo. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL; 2004, s. 47 – 49.
18. Osińska K. Twórcza obecność chorych. Warszawa: WAW; 1980.
19. Marciniowicz L, Borzuchowska A. Postrzeganie przez pacjentów opieki pielęgniarki rodzinnej w świetle badań ankietowych. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2003; 3: 87- 91.
20. Malik M. Zawód pielęgniarstwa w opinii studentów medycyny. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2009; 3: 23-30.
21. Gotlib J, Łabęda W. Postrzeganie zawodu pielęgniarstwa/ pielęgniarza przez studentów Akademii Medycznej w Warszawie. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2008; 1: 25-30.
22. Kapła W, Rucki P. Mężczyźni w polskim Pielęgniarstwie. Jak widzą i oceniają swój zawód polscy pielęgniarze. Pielęgniarstwo Polskie. 2008; 1: 7-13.
23. Gotlib J, Łabęda W, Rebandel H. Do mężczyzny „siostrę”?- Postrzeganie zawodu pielęgniarza w opinii studentów Akademii Medycznej w Warszawie- doniesienia wstępne. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2008; 1:19-24.
24. Kądalska i wsp. Postrzeganie zawodu pielęgniarstwa przez studentów studiów licencjackich. Pielęgniarstwo XXI wieku. 2008; 1-2:115-119.
25. Paluch J, Strzelecki W. Ocena świadomości potocznej na temat zawodu pielęgniarstwa i zawodu położnej. Pielęgniarstwo Polskie. 2008; 1: 38-44.
26. Glińska J, Lewandowska M. Autonomiczność zawodu pielęgniarstwa w świadomości pielęgniarek z uwzględnieniem pełnionych funkcji zawodowych. Problemy Pielęgniarstwa 2007; 5: 249-253.

Praca przyjęta do druku: 07.09.2012

Praca zaakceptowana do druku: 22.09.2012